Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	Datum verzending / Datum collegevergadering
Portefeuille(s) Portefeuillehouder	Algemene Zaken Burgemeester Halsema
Behandeld door	Pedro Campos Ponce, p.camposponce@amsterdam.nl
Onderwerp	Voortgang Internationaal beleid

Geachte leden van de gemeenteraad,

Uw Raad heeft in juni 2023 de visie op Internationaal beleid (“De Belofte van Vrijheid”) en de daarbij horende uitvoeringsagenda unaniem aangenomen. In deze raadsinformatiebrief staat het College stil bij de internationale ontwikkelingen die sindsdien invloed hebben (gehad) op de stad. Daarnaast krijgt u inzicht in hoe Amsterdam in haar internationale beleid omgaat met deze ontwikkelingen en biedt het College u een vooruitblik op de internationale inzet voor de komende tijd. In de bijlage vindt u een overzicht van de meest relevante internationale activiteiten die sinds juni 2023 hebben plaatsgevonden.

De weerbaarheid van Amsterdam in tijden van internationale instabiliteit

Amsterdam is een stad met een uitgesproken internationaal karakter, en de afgelopen twee jaar vormden daarop geen uitzondering. In deze periode had het College de eer om diverse prominente wereldleiders te ontvangen, waaronder president Emmanuel Macron en voormalig bondskanselier Angela Merkel, en enkele Eurocommissarissen die met hun bezoek de internationale betekenis en aantrekkingskracht van onze stad onderstreepten.

Tegelijkertijd voelt het College in de stad de weerslag van (geo)politieke conflicten. Spanningen in de stad zijn in intensiteit toegenomen. De invloed die de stad kan uitoefenen op de geopolitiek en het buitenlandbeleid is beperkt. Echter kan Amsterdam als internationale stad, die opkomt voor rechtsstatelijkheid, democratie en mensenrechten, de aanval daarop niet onopgemerkt laten passeren, zeker als die ook de inwoners van de stad raken. Deelname van burgemeester Halsema aan de Pride in Boedapest juni jl. en de oproep van het college om gewonde kinderen uit Gaza naar Amsterdam te evacueren geven hier blijk van.

Zorgwekkend is dat geopolitieke spanningen gepaard gaan met bedreiging van de rechtsorde in Nederland en dus ook in onze stad. Steeds vaker komt die bedreiging van buitenlandse mogendheden. Deze statelijke inmenging kent verschillende uitingsvormen en gebeurt lang niet altijd vanuit de buitenlandse mogendheden zelf. Ze zetten hun veiligheidsdiensten, maar ook derde partijen zoals eigen onderdanen, bedrijven, hackgroepen of criminele groepen in om invloed uit te oefenen, informatie te verkrijgen of uit economisch-financieel belang.

De gebeurtenissen rond de Maccabi-rellen van november 2024 zijn in dat kader een illustratie van hoe internationale politieke actoren gebruik maken van een ontvlambare situatie in Amsterdam voor propaganda en politieke gewin. Politici en vertegenwoordigers van verschillende organisaties uit Israël en de VS waren er in die nacht snel bij om hun oordeel te vellen en schadelijke uitspraken

te doen, voordat de stad goed en wel de balans had kunnen opmaken van wat er feitelijk gebeurd was. Dit soort interventies vanuit het buitenland werken polarisatie in de hand en tonen hoe Amsterdam een doelwit kan vormen voor propaganda en desinformatiecampagnes van buitenlandse actoren. Ook de buitenlandse inmenging in de vele demonstraties in de stad is daar een voorbeeld van. De kwetsbaarheid van Amsterdam wordt op dit soort momenten heel duidelijk.

De stad zal zich beter moeten voorbereiden op deze vormen van inmenging en de maatschappelijke onrust en polarisatie die daardoor onder bewoners kunnen ontstaan. Daarom werken wij aan een agenda die ons in staat stelt om ongewenste buitenlandse invloeden effectiever het hoofd te bieden. Als internationale en hyperglobale stad is dat een complexe opgave die onze grenzen overstijgt. Daarbij is meer samenwerking met de Rijksoverheid gewenst om de stad veilig en vreedzaam te houden.

Versterking rechtstaat en democratie als belangrijke pijler internationaal beleid
Er is sprake van een beweging van hyperglobalisering naar een door geopolitiek gedomineerde wereld. Dat uit zich onder meer in een wereldwijde verschuiving richting protectionisme en nationalisme. Ook deze ontwikkeling heeft een grote impact op Europa en onze stad. Europa moet in economisch en defensief opzicht sterker en meer zelfvoorzienend worden. Internationale economische en geopolitieke onzekerheid zullen economische en sociale gevolgen hebben voor Amsterdammers.

Deze tijd vraagt om waakzaamheid en een krachtige inzet op democratische waarden. Democratische principes en de rechtsstaat staan wereldwijd onder druk. Nationale leiders trekken steeds meer macht naar zich toe, ondermijnen onafhankelijke instituties, beperken de persvrijheid en gebruiken “noodtoestanden” als een excuus om de macht te consolideren. De internationale opkomst van autocratische krachten is een zorgwekkende ontwikkeling die de fundamenten van de rechtsstaat bedreigt.

Deze ontwikkelingen sterken het College in de keuzes die gemaakt zijn in het internationale beleid. Het College voelt sterker dan ooit de urgentie om, voortbouwend op onze historische idealen van vrijheid, rechtvaardigheid en tolerantie, onze internationale inzet op rechtsstatelijkheid, democratie en mensenrechten kracht te moeten bijzetten. De focus ligt hierbij op het vergroten van de rol van steden in het waarborgen van rechtsstatelijkheid en democratie in de EU. Samen met de burgemeester van Boedapest, één van de oprichters van het “Pact of Free Cities” (in 2019 opgezet door vier progressieve Oost-Europese burgemeesters ter bescherming van vrijheid en democratische waarden), heeft burgemeester Halsema het initiatief genomen om de onontbeerlijke rol van steden in het beschermen van de Europese waarden onder de aandacht te brengen van het Europese Parlement en de Europese Commissie. Het College pleit ervoor steden tot belangrijke stakeholders van de Europese instanties te maken op het gebied van rechtstaat en democratie. Juist nu steeds meer EU-lidstaten het op dit vlak laten afweten, kunnen steden hier een belangrijke rol spelen. Het College hoopt met dit initiatief bij te dragen aan de versterking van het “Pact of Free Cities” en een grotere impact van dit netwerk.

De bescherming van fundamentele rechten, die evenzeer wereldwijd onder druk staan, is essentieel in het garanderen van vrijheid en democratie. Amsterdam heeft zich daarom de afgelopen jaren opgeworpen als veilige hub voor bedreigde journalistiek, waardoor vele tientallen bedreigde en gevluchte journalisten hier nu gevestigd zijn. Dit is een rol die de gemeente de komende tijd verder willen uitbouwen. Ook heeft de gemeente de tweede residentie voor

bedreigde schrijvers en kunstenaars, in het kader van ICORN (het International Cities of Refuge Network) gerealiseerd. Naast deze rol als internationale veilige haven zal het College op het internationale podium krachtig en vastberaden zijn stem laten horen ter bescherming van mensenrechten en fundamentele vrijheden.

Juist nu nationale overheden nog meer de blik naar binnen lijken te richten, moeten steden nog meer het voortouw nemen in het versterken van internationale samenwerking. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de wijze waarop Amsterdam zich als stad internationaal positioneert. Amsterdam zal binnen de EU en mondiaal actief pleiten voor een sterkere rol voor steden in de aanpak van de grote uitdagingen van deze tijd, het beschermen van fundamentele mensenrechten, de aanpak van klimaatverandering en het tegengaan van kansenongelijkheid en het tekort aan betaalbare huisvesting. Dit gebeurt samen met andere wereldsteden, bijvoorbeeld in net mondiale netwerk “Urban20”, dat de G20 adviseert op stedelijke vraagstukken. Het pleidooi voor meer directe toegang voor steden tot internationale financiële middelen is daar een belangrijk element in.

Amsterdam zal meer samenwerken met andere steden in Europa en wereldwijd, waarbij een balans wordt gezocht tussen de inhoudelijke doelstellingen en de klimaatimpact van internationaal reizen. Het college heeft daarom in 2024 ingestemd met het “Verbeterplan Verduurzaming Internationale Dienstreizen”. Een vernieuwd reisbeleid met aandacht voor duurzaam denken én doen dat toeziet op het stimuleren van reizen per trein en verminderen van de uitstoot van vliegen zonder dat het de internationale positionering van Amsterdam schaadt. Dit maakt dat er scherpe keuzes gemaakt worden om alleen die reizen te laten plaatsvinden die het meest bijdragen aan de opgaven en ambities van de stad.

Versterken van de Europese samenwerking
Europese samenwerking is in de huidige tijd misschien wel belangrijker dan ooit. Amsterdam zal daarom een actievere rol op zich nemen in Europa. Dit betekent dat het College meer in Brussel te vinden zal zijn om de Amsterdamse belangen te behartigen bij de Europese Commissie en het Europese Parlement. Zo neemt burgemeester Halsema samen met andere Europese burgemeesters deel aan een stedenalliantie gericht op betaalbare huisvesting. De alliantie heeft regelmatig contact met Eurocommissaris Dan Jørgensen (verantwoordelijk voor Energie en Huisvesting). Verder zet het college zich actief in voor strengere EU-wetgeving ter bescherming van jongeren in de online leefwereld. Met Eurocommissaris McGrath en speciaal gezant van de EU voor mensenrechten Kajsa Ollongren wordt gesproken over versterken van de rol van steden op rechtsstaat en mensenrechten. Ook nodigt het College belangrijke EU-spelers uit om in Amsterdam inspiratie op te doen hoe EU-beleid verbeterd kan worden. Op onze uitnodiging komen Eurocommissarissen Henna Virkunnen (vicevoorzitter voor Technologische Soevereiniteit, Veiligheid en Democratie) en Apostolos Tzitzikostas (verantwoordelijk voor Duurzaam Transport en Toerisme) naar Amsterdam. Daarnaast heeft Eurocommissaris Glenn Micallef (verantwoordelijk voor Jeugd en Cultuur) het “World Cities Culture Summit 2025” in Amsterdam bijgewoond.

Het College zal nauwer optrekken met leden van het Europese Parlement, die voor Amsterdam op relevante dossiers actief zijn. Europese parlementsleden (EP-leden) komen al geregeld op werkbezoek in Amsterdam en de regio. En er is al actieve samenwerking op verschillende dossiers met EP-leden samen, zoals bij de dossiers: bescherming van jongeren in de online leefwereld, overtoerisme, integratie van nieuwkomers en de bescherming van de rechtstaat en democratie. Om onder Amsterdammers aandacht te genereren voor de Europese Parlementsverkiezingen

heeft de gemeente in het voorjaar van 2024 op verschillende thema's debatten in Amsterdam georganiseerd met Nederlandse kandidaat EP-leden, waarvan een deel ook in het Europees Parlement gekozen is.

Het College zal ook de nationale overheid ook zoveel mogelijk betrekken in Brussel. Een goed voorbeeld van deze samenwerking zijn de vorig jaar aangenomen EU-regels die vakantieverhuurplatforms verplichten om verhuurdata te delen. Hierdoor kunnen steden beter controleren of verhuurders lokale regels, zoals het maximumaantal dagen per jaar, naleven. Deze regelgeving is er gekomen mede op aandringen van een stedelijke alliantie onder leiding van Amsterdam, in samenwerking met het ministerie van BZK.

Amsterdam schroomt niet om een leidende rol te nemen in de samenwerking met andere steden, hetzij om kennis te delen, hetzij om gezamenlijk internationaal te lobbyen. Amsterdam heeft de afgelopen jaren het initiatief genomen tot verschillende thematische stedelijke samenwerkingen, o.a. op overtoerisme, vakantieverhuur, circulaire economie en snelle internationale treinverbindingen. Door deze allianties komen onze bestuurders snel aan tafel bij Eurocommissarissen. Zo heeft Eurocommissaris Tzitzikostas snel na zijn aantreden de stedenallianties op gebied van overtoerisme en snelle treinverbindingen uitgenodigd voor een gesprek.

Amsterdam trekt Europees ook op met de Metropoolregio Amsterdam (MRA) om de invloed op Europees beleid en financiën te vergroten. Een tweejarige pilot met een MRA-vertegenwoordiging in Brussel liep juni 2025 af en wordt na een positieve evaluatie voortgezet. Deze MRA-inzet in Brussel heeft op de Europese MRA-prioriteiten internationaal spoor, energietransitie in het Noordzeekanaalgebied en circulaire economie geleid tot een versterkte relatie met Brusselse stakeholders en een betere positionering van MRA. Een succesvol voorbeeld is een event over de energietransitie in het Noordzeekanaalgebied in Brussel, dat de MRA-vertegenwoordiging in april 2025 samen met de Nederlandse Permanente EU-Vertegenwoordiging en EP-lid Brigitte van den Berg heeft georganiseerd. Ook zetten verschillende bestuurders uit de regio zich in Brussel namens de MRA in. De burgemeester van Haarlemmermeer, Marianne Schuurmans-Wijdeven, heeft zich ingezet voor een sterkere positie van stedelijke regio's in EU-beleid met de “Brussels Declaration of European Mayors”.

De nieuwe Europese Commissie legt, mede naar aanleiding van het rapport van Mario Draghi uit 2024, de nadruk op het versterken van het concurrentievermogen van de EU. Het rapport van Draghi onderstreept dat steden bijdragen aan het concurrentievermogen van Europa. De nieuwe Europese Commissie is in reactie op dit rapport gekomen met initiatieven zoals de “Clean Industrial Deal” en het “Competitiveness Compass”, die duidelijk gericht zijn op het stimuleren van het bedrijfsleven en innovatie.

Amsterdam wil de handschoen van Draghi oppakken en in Brussel een belangrijke rol pakken in het pleiten voor de erkenning van steden als drijvende krachten achter economische groei, welzijn en innovatie. Amsterdam en andere Europese steden dragen met hun economische en innovatieve kracht veel bij aan Europees welzijn en welvaart, waarbij ze dit doen op een authentiek “Europese” wijze. In tegenstelling tot het meer Angelsaksische economische model integreren Europese steden sociale verantwoordelijkheid en lange termijnvisie in hun economisch beleid, waarbij ze aandacht besteden aan zowel economische groei als sociaal en ecologisch welzijn. Amsterdam zal zich sterk maken voor meer financiële steun vanuit de EU voor steden om deze rol te vervullen en de positie van Amsterdam en andere metropolen als economische hubs verder te versterken. De

gemeente zal op dit thema het Europese podium nadrukkelijker opzoeken. In dit kader heeft wethouder Mbarki zich met succes gekandideerd als vicevoorzitter van het economische forum van het Europese stedennetwerk EUROCITIES.

Het College zal met kracht blijven pleiten voor meer toegang voor steden tot Europese middelen. Vorig jaar zijn in Brussel de eerste voorbereidingen gestart voor het nieuwe budget (Meerjarig Financieel Kader) 2028 – 2034 van de Europese Commissie. Amsterdam pleit samen met VNG, RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) en EUROCITIES voor meer toegang van steden tot EU-financiering. Het gaat hierbij met name om het kaderprogramma “Horizon Europe” (gericht op onderzoek en innovatie), het nieuwe “European Competitiveness Fund” en het “Cohesiebeleid”. Uit het Cohesiebeleid worden o.a. het “Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling” (EFRO), het “Europees Sociaal Fonds”, de Interreg-programma's en het “European Urban Initiative” gefinancierd. Deze subsidieprogramma’s zijn belangrijk voor Amsterdam en dragen bij aan de realisatie van gemeentelijke projecten, van digitalisering tot klimaatadaptatie. Voor zowel het “Cohesiebeleid” als “Horizon Europe” geldt dat een sterke rol van steden van belang is voor de realisatie van de concurrentiedoelstellingen van Europa.

Amsterdam heeft in 2023 en 2024 7,7 miljoen euro binnengehaald aan Europese subsidies via individuele subsidieaanvragen. Daarnaast is in de periode 2021-2027 via het EFRO-programma Kansen voor West 31 miljoen euro beschikbaar voor projecten in en om Amsterdam op het gebied van economische ontwikkeling. Via het “Europees Sociaal Fonds” is een bedrag beschikbaar van bijna 26 miljoen euro om werkgelegenheid te stimuleren en een eerlijke en sociaal inclusieve samenleving te bevorderen in de Arbeidsmarktregio Amsterdam.

Amsterdam 750 jaar: Een internationaal Podium

In 2024/2025 vierde Amsterdam haar 750-jarig bestaan. Dit was een gelegenheid om onze positie als toonaangevende internationale stad te versterken. Binnen verschillende evenementen die plaatsvonden werden onze waarden internationaal op inspirerende wijze uitgedragen. Het Kwaku-festival liet zien een krachtig symbool voor culturele diversiteit en inclusie van de stad te zijn, terwijl SAIL de maritieme historie van Amsterdam en haar verbondenheid met internationale wateren vierde.

Ook werden internationale evenementen tijdens dit jubileumjaar benut om internationale gasten uit te nodigen en zo onze wereldwijde verbondenheid en samenwerking te versterken. Zo was Amsterdam, als onderdeel van onze samenwerking binnen het “World Cities Culture Forum”, dit jaar gaststad van het “World Cities Culture Summit”. Deze top stond in het teken van de kracht en de urgentie van internationale culturele samenwerking. Tijdens deze conferentie kwamen toonaangevende wereldsteden samen om ideeën en oplossingen op het gebied van cultuurbeleid uit te wisselen onder de titel: “Stronger Together: Culture in a Changing World”. Verder is het gelukt om het EUROCITIES “Social Affairs Forum” 2025 naar Amsterdam te halen. Op deze driedaagse conferentie, die plaatsvond in de Johan Cruijff ArenA, kwamen rond de 150 deelnemers, waaronder wethouders uit meer dan 15 Europese steden en vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het Europees Parlement, samen om kennis te delen over demografische veranderingen in relatie tot stedelijke uitdagingen binnen het sociale domein, van betaalbare huisvesting tot werkgelegenheid en integratie. Daarnaast waren in het kader van Amsterdam 750 in juni de gemeentesecretarissen van meer dan twintig Europese steden op uitnodiging van de Amsterdamse gemeentesecretaris bijeen in Amsterdam om met elkaar te spreken over verschillende uitdagingen op het gebied van digitalisering.

De huidige ontwikkelingen tonen aan dat internationale samenwerking tussen nationale overheden onder druk staat. Juist nu is het essentieel dat steden samenwerken, en Amsterdam neemt als hoofdstad graag het voortouw in deze internationale samenwerking. In 2027 zal het College u opnieuw informeren over de voortgang en initiatieven binnen ons internationale beleid.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Femke Halsema